

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

7. září je světový den terénní epidemiologie

Světový den terénní epidemiologie je celosvětové hnutí, jehož cílem je zdůraznit význam a zvýšit povědomí o zásadní úloze terénních epidemiologů při ochraně zdraví populace a globální zdravotní bezpečnosti.

7. září se slaví "Světový den terénní epidemiologie" (#WorldFieldEpidemiologyDay).

Tento den byl dnem terénní epidemiologie ustanoven v roce 2021 odbornou sítí školicích programů v epidemiologii a intervencí pro veřejné zdraví (TEPHINET - the Training Programs in Epidemiology and Public Health Interventions Network). Cílem je zdůraznit význam a zvýšit povědomí o zásadní úloze terénních epidemiologů při ochraně zdraví populace a globální zdravotní bezpečnosti, jakož i prosazování potřeby navýšení finančních prostředků pro výzkum a vzdělávání odborných pracovníků v oblasti terénní a intervenční epidemiologie.

V roce 2022 se aktivity v rámci Světového dne terénní epidemiologie zaměřují na potřebu další podpory pro posílení systémů veřejného zdravotnictví po celém světě, a to zejména s ohledem na potřebu detekovat jednotlivá ohniska nálezů a epidemie a včas a účinně na ně reagovat. Pandemie covid-19 potvrdila, že činnost terénních epidemiologů je nezbytná. Role epidemiologa je důležitá při poskytování odborných informací veřejným autoritám a odborných podkladů všem institucím zodpovědným za zajištění účinných zdravotních intervencí. Prostřednictvím Světového dne terénní epidemiologové upozorňují na potřebu větších investic do vzdělávání a výzkumu v této oblasti.

Stěžejní je umožnit odborným pracovníkům v epidemiologii v terénu komplexní a následné vzdělání a vybudovat silnější a odolnější zdravotnické systémy, které budou připravené a schopné reagovat na vážné zdravotní hrozby, krizové situace, epidemie a pandemie.

Tento den byl vybrán z historických důvodů. Právě 7. září v roce 1854 anglický lékař John Snow, jeden ze zakladatelů moderní epidemiologie, předal své poznatky z vyšetřování epidemie cholery na Broad Street v Londýně místním úředníkům, což je vedlo k přijetí protiepidemických opatření proti šíření tohoto onemocnění ve městě a epidemie byla následně zastavena.

Epidemiologie v České republice má dlouholetou tradici. Z řady významných osobností oboru epidemiologie je bezesporu nejvýznamnějším představitelem pan profesor Karel Raška, lékař a epidemiolog, kterého považujeme za zakladatele moderní české epidemiologie. Patřil mezi přední odborníky světového významu a výrazně se zasadil o celosvětové vymýcení (eradikaci) pravých neštovic. Profesor Raška prosazoval mezioborový přístup a úzkou spolupráci epidemiologů a mikrobiologů v praxi. Široký záběr činností pana profesora nelze ve zkratce vylíčit, je však nutné zmínit, že je autorem konceptu epidemiologické bdělosti nad infekčními nemocemi (surveillance), který Světová zdravotnická organizace implementovala a který nyní patří mezi základní epidemiologické principy celosvětově.

V České republice působí terénní epidemiologové zejména v rámci krajských hygienických stanic. Činnost odborníků v oblasti epidemiologie je dále stěžejní v lůžkových zdravotnických zařízeních, kde tito působí coby nemocniční epidemiologové, a další odborníci v oblasti intervenční epidemiologie jsou potřební ve zdravotních ústavech, včetně Státního zdravotního ústavu. Probíhá úzká spolupráce epidemiologů s kolegy

v oblasti ochrany veřejného zdraví v rámci Ministerstva zdravotnictví a řady dalších národních i mezinárodních institucí. Práce epidemiologů se prolíná napříč obory (zasahuje např. do sociologie, sociálního lékařství, pracovního lékařství, komunikace, řízení rizik aj.) a dotýká se problematiky mnoha sektorů (mj. veterinárního a environmentálního). Obor epidemiologie se primárně zaměřuje na zdravotnickou oblast, a s ohledem na lidské zdraví, které je však podmíněno mnoha okolními faktory, se stále více klade důraz na přístup "One Health" zahrnující také zdraví zvířat, kvalitu životního prostředí, sociálně-ekonomickou sféru a další oblasti.

V rámci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně odborníky z oblasti epidemiologie sdružuje například Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii (SEM ČLS JEP) (<https://www.sem-cls.cz/>), Česká vakcinologická společnost (ČVS ČLS JEP) (<http://www.vakcinace.eu>) a Česká společnost nemocniční epidemiologie a hygieny (SNEH ČLS JEP) (<https://www.sneh.cz/>).

Terénní epidemiology bychom mohli nazývat "detektivy nemocí", jelikož provádějí šetření v ohnisku nálezů, aby potvrdili výskyt nemoci, identifikovali případy a rizikové kontakty, determinovali rizikové faktory onemocnění a včas určili protiepidemická opatření. Při práci epidemiologové využívají vědecké metody založené na důkazech (evidence based medicine, evidence based public health), ale také empirické znalosti a zkušenosti získané v terénu, které umožňují osobám s rozhodovací pravomocí získat informace pro vytváření a zavedení účinných intervencí, strategií a preventivních zdravotních programů. Mnoho terénních epidemiologů má multidisciplinární odborné znalosti, které umožňují reagovat na širokou škálu problémů, které je nutno rychle a precizně řešit v rámci ochrany veřejného zdraví.

Zdroje:

- <https://www.worldfieldepidemiologyday.org/about>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/empowering-field-epidemiologists-stronger-health-systems-world-field-epidemiology-day>
- [https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Ra%C5%A1ka_\(epidemiolog\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Ra%C5%A1ka_(epidemiolog))

Oddělení epidemiologie infekčních nemocí